

Om Kierkegaards Læsning af Boethius

af ARILD CHRISTENSEN

Blandt de Bøger i Kierkegaards Bogsamling, som det hidtil ikke har været muligt at bestemme bibliographisk, og for hvis Vedkommende det nu er lykkedes H. P. Rohde at give en saadan Bestemmelse (Fund og Forskning i det Kgl. Biblioteks Samlinger, Bd. 8, 1961, p. 110), er der en Udgave af Boethius, *Consolatio Philosophiæ*, om hvilken det ikke blot lader sig sige, at den virkelig er udkommet, men tillige at et Exemplar ejes af det Kgl. Bibliothek, og at dette Exemplar er det, der solgtes ved den kierkegaardske Bogauktion.

I Følge Østre Landsarchivs Regnskab vedrørende Auktion 20. Marts 1871 over 3. Afdeling af Professor Henrik Krøyers Bogsamling erhvervedes Nr. 453 (»Anicii Manlii Torquati Severini Boethii de consolatione Philosophæ, libri V. Agriæ 1758, 4° «) af det Kgl. Bibliothek.

Denne Bog havde Krøyer (Naturhistorikeren Henrik Nikolaj Krøyer, 1799–1870) købt fra Kierkegaards Bogsamling (Nr. 431), efter hvad Regnskabet i Landsarchivet viser.

Bogen (hvis fulde Titel er: *Anicii Manlii Torquati Severini Boethii De Consolatione Philosophiæ, Libri quinque. Agriæ [Erlau], Typis Francisci Antonii Royer Episcopalis Typographi, 1758*) har paa Smudsbladet Navnetrækket Henrik Krøyer prentet med sirlig og paafaldende lille Skrift. Det kan saaledes betragtes som udelukket, at det Exemplar, der nu har ligget upaaagtet i Bibliothekets Samlinger i halvfems Aar, skulde være et andet end det kierkegaardske. (Det usandsynlige skulde da være sket, at Krøyer mellem 1856 og 1870 havde mistet Værket og kunnet erstatte det med et andet Exemplar af samme sjældne Udgave).

Den her forelagte Opdagelse vil forhaabentlig blive Anledning til, at man med Støtte i Køberfortegnelsen i Landsarchivet fortsætter Opsporingen af Kierkegaards Bøger. Flere af disse er formodentlig paa lignende Maade som Boethius-Exemplaret endt i offentlige Bibliotheker.

I Bogen er foretaget Indstregning aabenbart hidrørende fra samme Haand og Blyant. Om Krøyer stregede i sine Bøger, og hvorledes saadanne Streger saa ud, har ikke kunnet paavises ved Eftersyn af de Bøger, som det Kgl. Bibliothek købte fra hans Samling. Det kan saaledes ikke bevises, at Stregerne ikke er hans, ligesom det ikke lader sig udelukke, at de kan hidrøre fra en Laaner. Imidlertid afviger disse Streger ganske fra det sirlige Navnetræk paa Smudsbladet. De er udført med ret kraftigt Tryk og kan antages at stamme fra Søren Kierkegaard, naar de sammenlignes med Stregerne i hans Exemplarer af Jacobi og Abraham a Sancta Clara (V C 13 og VIII 2 C 2). Nogle af de fremhævede Steder har Forbindelse med Kierkegaards Forfatterskab.

At det var Erlauer-Udgaven, som Kierkegaard benyttede, fremgaar uomstødeligt af Sidehenvisninger (IV C 62 og VI, 465, jvf. IV C 117).

Alle Fremhævelser anføres nu i Rækkefølge med Angivelse af Udgavens Paginering.

1. p. 26. Lib. I, metr. 7. Kryds ud for Ordene:

Tu quoque si vis

Med disse Ord indleder Boethius en Opfordring til Sandhedssøgeren om at fordrive Sindsbevægelserne Glæde, Frygt, Haab og Smerte.

Om Emnet Bekæmpelse af Affekter jævnfør det udskrevne (men ikke i Boethius-Exemplaret udhævede) Citat IV C 117 (cf. VI, 465).

2. p. 64. Lib. III, metr. 6. Kryds ud for Ordene:

Quid genus, et proavos strepitis

Si primo[r]dia vestra,

Ædelbyrdiges Slægtsstolthed erklæres for uberrettiget, da Gud er alles Ophav.

3. p. 81. Lib. III, metr. 11. Kryds ud for Ordene:

Longosque in orbem cogat inflectens motus,

Animumque doceat quidquid extra molitur

Som Led i en Fremstilling af Platons Lære om, at al Viden er Erindring, Opfordrer Boethius den erkendende til at vende Blikket indad.

4. p. 86. Lib. III, metr. 12. Kryds ud for Ordene:

Quicumque in superum diem
Mentem ducere quæritis.
Nam qui Tartareum specum

Enhver, der vil hæve sig til det høje, bør vogte sig for at se mod Underverdenen (da han saa vil miste, hvad han har vundet, ligesom Orpheus mistede Eurydike).

5. p. 125. Lib. 5, prosa 4. Følgende Ord understreget:

si igitur prænotio nullam futuris rebus adjicit necessitatem . . . quid est, quod voluntarii exitus rerum ad certum / (p. 126) / cogantur eventum.
De umiddelbart herpaa følgende Ord fremhæves ved Marginalkryds:
Etenim positionis gratia, ut, quid consequatur advertas, statuamus nullam esse præscientiam. Num igitur, quantum ad hoc attinet, quæ ex arbitrio eveniunt, ad necessitatem coguntur? minime. statuamus iterum esse, sed nihil rebus necessitatis injungere

»Hvis altsaa Forudviden ikke gør det fremtidigt nødvendigt . . . hvorfor skulde da de af Vilje fremkaldte Begivenheder have et med Nødvendighed bestemt Forløb? Lad os (for at du kan bemærke den logiske Følge) for Exempel antage, at der ikke gives nogen Forudviden. Mon det i denne Forbindelse kan siges, at de af fri Vilje udsprungne Begivenheder følgelig faar et nødvendigt Forløb? Ingenlunde. Lad os dernæst antage, at der gives en Forudviden, men at den ikke gør Begivenhederne nødvendige.«

6. p. 126. Lib. V, prosa 4. Følgende Ord understreget:

Omne etenim signum, tantum quid sit, ostendit, non vero efficit, quod designat.

»Thi ethvert Tegn viser kun, hvad der foreligger, men frembringer ikke, hvad det viser.«

Jvf. IV, 272 (Philosophiske Smuler: »thi al Opfattelse som al Viden har Intet at give af.«

7. p. 126. Lib. V, prosa 4. Kryds ud for Ordene:
ut ea, quæ in quadrigis moderandis, atque flectendis facere spectantur
aurigæ: atque ad hunc modum cætera. Num igitur quidquam illorum
ita fieri necessitas ulla compellit? minime.

»f. Ex. de Handler, som man ser Kuskene foretage sig, naar de styrer
og drejer deres Firspand, og andre lignende Tilfælde. Mon nogen Nød-
vendighed fremtvinger, at nogetsomhelst heraf foregaar saaledes? Ingen-
lunde.«

8. p. 127. Lib. V, prosa 4. Følgende Ord understreget:
Nam, sicut scientia præsentium nihil his, quæ fiunt; ita præscientia futuro-
rum nihil his, quæ ventura sunt, necessitatis importat.

»thi ligesom Viden om det nuværende ikke giver det, som sker, nogen
Nødvendighed, saaledes medfører Forudviden om det fremtidige ingen
Nødvendighed af det, som vil ske.«

Se IV, 272 og det udskrevne, ordrette Citat V B 15, 8.

9. p. 133. Lib. V, prosa 6. Følgende Ord understreget:
omne, quod scitur, non ex sua, sed ex comprehendentium natura
cognoscitur,

»Alt det, som er Genstand for Viden, erkendes ikke paa Grundlag af sit
eget, men paa Grundlag af de opfattendes Væsen.«

Jvf. det hermed ensbetydende Princip i Martensens filosofiske Fore-
læsninger: »Quicquid cognoscitur cognoscitur per modum cognoscentis«
(II C 14, cf. II C 27, p. 36). Se ogsaa VII, 43-44.

10. p. 134. Lib. V, prosa 6. Følgende Ord understreget:
Deum quidem æternum, mundum vero dicemus esse perpetuum.

»Vi vil udtrykke os saaledes, at Gud er tidløst evig, Verden derimod
bestandigt vedvarende.«

Stykkerne 5–8 omhandler Forholdet mellem Guds Alviden og den menneskelige Frihed. Dette Spørgsmaal ses at optage Kierkegaard i 1842–43 under Læsningen af Leibnizes Theodicee, hvori det Løsningsforsøg, som Boethius har opstillet, behandles (IV C 40 med Henvisninger). Kort efter optegner Kierkegaard Tallene paa vedkommende Sider i sin Boethius-Udgave (IV C 62). I al Fald Indstregningen i Stk. 5–8 maa derfor antages at være foretaget i 1842–43.